

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén – Innovation för en hållbar framtid – Handlingsplanen för miljöinnovation"

KOM(2011) 899 slutlig

(2012/C 351/14)

Föredragande: **Lutz RIBBE**

Den 15 december 2011 beslutade Europeiska kommissionen att i enlighet med artikel 304 i EUF-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén – Innovation för en hållbar framtid – Handlingsplanen för miljöinnovation"

COM(2011) 899 final.

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 29 augusti 2012.

Vid sin 483:e plenarsession den 18–19 september 2012 (sammanträdet den 18 september) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 141 röster för, 5 röster emot och 6 nedlagda röster.

1. Sammanfattning av kommitténs slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK välkomnar handlingsplanen för miljöinnovation. Kommittén framhåller särskilt handlingsplanens strategi att kartlägga och undanröja befintliga hinder och stärka drivkrafterna för positiv utveckling.

1.2 Man kan inte fastställa en allmängiltig definition av begreppet "miljöinnovation", eftersom det i samhället (och mellan olika kulturer) finns mycket olika föreställningar om vad som är "innovativt" eller "framåtsträvande". Kommissionen bör därför fastställa kvalitativa eller – om möjligt – till och med kvantitativa tilldelningskriterier som är så tydliga som möjligt för de olika områden där den har för avsikt att vidta åtgärder.

1.3 Företag som kommer att dra nytta av den framtida handlingsplanen bör åläggas att i en liten tillägsstudie kortfattat beskriva var de själva ser de största hindren för genomförandet eller utsläppandet på marknaden av sin teknik.

1.4 Miljöinnovation som får stöd från EU måste under hela sin livscykel vara resurseffektiv, rättvis och hållbar. Stödet till miljöinnovation måste vara kopplat till kriterierna för EU:s hållbarhetsstrategi.

1.5 Mindre, anpassad miljöteknik bör ägnas särskild uppmärksamhet. Redan i sitt yttrande om "Realiteter och möjligheter i fråga om miljöteknik för anslutningsländernas förhållanden" ⁽¹⁾ påpekade kommittén att det ofta finns eller bör utvecklas alternativ till stora, centrala lösningar. Anpassade, decentraliserade och småskaliga lösningar faller ofta utanför forskningsinstitutets och investerarens intresseområde, eftersom möjligheterna

att tjäna pengar på dem är små eller icke existerande, eftersom de är billiga men ändå effektiva. EESK rekommenderar kommissionen att införliva rekommendationerna från det yttrandet i handlingsplanen.

1.6 De gällande direktiven och förordningarna samt stödkriterierna för strukturfonderna och jordbrukspolitikerna måste regelbundet ses över för att kontrollera om de måste anpassas till nyare miljötekniska innovationer.

1.7 Kommissionen måste också slutligen fastställa förteckningen över miljöskadliga subventioner och gradvis avskaffa dem. I dag är det inte längre godtagbart att göra stora insatser för att främja miljöinnovation och samtidigt själv bidra till miljöförstöring genom en missriktad subventionspolitik.

2. Sammanfattning av kommissionens meddelande

2.1 För att genomföra och konkretisera Europa 2020-strategin, kommissionens aktuella instrument för planering och utformning av politiken, har som bekant sju flaggskeppsinitiativ inletts, nämligen

— Innovationsunionen,

— Unga på väg,

— En digital agenda för Europa,

— Ett resurseffektivt Europa,

— Industripolitik för en globaliserad tid,

⁽¹⁾ EUT C 112, 30.4.2004, s. 83.

— *En agenda för ny kompetens och nya arbetstillfällen* och

— *Europeisk plattform mot fattigdom.*

2.2 Flaggskeppsinitiativet Innovationsunionen ska konkretiseras bl.a. genom handlingsplanen för miljöinnovation. Även andra flaggskeppsinitiativ berörs dock också av handlingsplanen, bl.a. Ett resurseffektivt Europa och En agenda för ny kompetens och nya arbetstillfällen.

2.3 I handlingsplanen påpekas att man med miljövänlig teknik dels kan utnyttja snabbt växande marknader, dels kan skapa många nya arbetstillfällen.

2.4 Handlingsplanen bygger på den gamla handlingsplanen för miljöteknik från 2004. Dess tyngdpunkt ligger dock inte längre enbart på klassisk forskning och utveckling av ny "grön" teknik. Den nya handlingsplanen ska snarare ses som ett åtgärds paket som bygger på ett heltäckande koncept för miljöinnovation där man även frågar sig vilka hinder och drivkrafter som finns för genomförandet av ny teknik och hur dessa kan undanröjas respektive främjas.

2.5 Kommissionsdokumentet innehåller intressanta undersökningsresultat om denna fråga, där dessa hinder och drivkrafter beskrivs och till viss del kvantifieras.

2.6 Osäkerhet när det gäller efterfrågan från marknaden och när det gäller avkastning på investeringar anges som de två största hindren, medan höga energi- och materialpriser, nya bestämmelser och standarder samt tillgång till kunskap hör till de främsta drivkrafterna.

2.7 I meddelandet står följande: "Miljöinnovationens penetrering av marknaderna har hittills varit relativt långsam, med undantag för förnybar energi till följd av energi- och klimatpolitiken. Till flaskhalsproblemen i samband med miljöinnovation hör marknadsprisernas misslyckande att korrekt återspegla de miljömässiga kostnaderna och vinsterna, stelbenta ekonomiska strukturer, låsningar i fråga om infrastruktur och beteenden samt skadliga incitament och subventioner." Av detta kan man sluta sig till att miljöskadliga subventioner måste avskaffas för att stärka miljöinnovation.

2.8 Genom handlingsplanen ska miljöinnovation i allmänhet, alltså inom alla branscher, påskyndas med hjälp av riktade åtgärder. För att skapa en starkare och mer stabil marknadsefterfrågan på miljöinnovation ska man i framtiden lägga fram förslag till åtgärder beträffande rättsliga incitament, privat och offentlig upphandling samt standarder. Små och medelstora företag ska stödjas för att öka investeringsbenägenheten och förbättra nätverksmöjligheterna.

2.9 I miljöinnovationsplanen behandlas alltså utbud och efterfrågan, forskning och industri samt politik- och finansieringsinstrument. Miljölagstiftningens väsentliga betydelse som drivkraft för miljöinnovation bekräftas, och det planeras en översyn av de relevanta föreskrifterna och standarderna om det skulle visa sig att de utgör ett hinder.

2.10 Även miljöinnovationens internationella dimension och en effektivare politisk samordning med de internationella parterna betonas.

2.11 Sammanlagt anges sju insatsområden för handlingsplanen, och milstolpar definieras för vart och ett av dem:

1. Miljöpolitik och miljölagstiftning som en drivkraft för att främja miljöinnovation.
2. Stöd till demonstrationsprojekt och partnerskap för att främja marknadsinförandet av lovande, intelligenta och ambitiösa operativa tekniker.
3. Utveckling av nya standarder för att stimulera miljöinnovation.
4. Mobilisering av finansieringsinstrument och stödtjänster för små och medelstora företag.
5. Främjande av internationellt samarbete.
6. Stöd till kompetensutveckling, skapandet av nya arbetstillfällen och motsvarande utbildningsprogram för att matcha arbetsmarknadens behov.
7. Främjande av miljöinnovation genom flaggskeppsinitiativet "Innovationsunionen".

3. Allmänna anmärkningar

3.1 EESK stöder handlingsplanen, som verkar vara logiskt uppbyggd och genomtänkt.

3.2 Miljöinnovation är en central faktor – för att inte säga den centrala faktorn – när det gäller att främja en varaktig konkurrenskraft och nå hållbarhetsmålen, men också för att kunna ge mindre utvecklade regioner exempel på hur man kan utveckla ekonomin och välståndet utan att belasta miljön.

3.3 En fråga som inte är oviktig i sammanhanget är dock vad som avses med "miljöinnovation". Det som av vissa personer eller kulturer uppfattas som innovativt och framåtsträvande kan väcka motstånd hos andra personer eller kulturer. Detta faktum framgår särskilt tydligt när det gäller t.ex. användning av genteknik eller kärnenergi. Mot bakgrund av detta kan man klart konstatera att det inte finns någon allmängiltig definition av "miljöinnovation".

3.4 Kommissionen försöker emellertid med all rätt att nå fram till en sorts definition i sin handlingsplan. Enligt kommissionen avses med miljöinnovation "varje typ av innovation som leder eller syftar till betydande och påvisbara framsteg mot målet hållbar utveckling, genom en minskning av de negativa konsekvenserna för miljön, ökad motståndskraft mot miljöpåfrestningar eller ett effektivare och mer ansvarsfullt utnyttjande av naturresurser". Det råder dock fortfarande oklarhet kring vad som avses med "betydande och påvisbara" framsteg när det gäller åtgärder för att minska miljöförstöringen. EESK rekommenderar därför att kommissionen, i den genomförandeplan som kommer att offentliggöras

vid ett senare tillfälle, ger en mer detaljerad beskrivning av de enskilda prioriterade områdena och ser till att EU-finansiering till miljöinnovation inriktas på projekt som på ett så effektivt sätt som möjligt bidrar till uppnåendet av varje sektors miljö-mål.

3.5 EESK rekommenderar dessutom kommissionen att överväga att definiera de prioriterade områden inom ramen för handlingsplanen som i första hand bör främjas. Detta skulle kunna omfatta de sektorer inom miljöpolitiken där a) EU under många år har gjort mycket små framsteg, b) man förutser att de bestämda miljörelaterade målen bara kan nås med svårighet, samt c) tekniken fortfarande är dyr.

3.6 EESK anser att det är viktigt att erinra om att man bör fästa särskild vikt vid så kallade småskaliga, specialutformade miljötekniker. Redan i sitt yttrande "Realiteter och möjligheter i fråga om miljöteknik för anslutningsländernas förhållanden" (NAT/203 av den 31 mars 2004) uppmärksammade EESK att det finns många alternativ till storskaliga centrala lösningar, eller att sådana bör utvecklas. Forskningsinstituterna och investeringarna är ofta inte särskilt intresserade av specialutformade, decentraliserade småskaliga tekniska lösningar, eftersom man inte kan tjäna några – eller endast lite – pengar på dem just på grund av att de är billiga, om än effektiva. EESK rekommenderar kommissionen att inarbeta yttrandets förslag i den nya handlingsplanen.

3.7 Miljöinnovation omfattar följaktligen inte bara nya tekniker som införs på marknaderna, utan också idéer och koncept som kan genomföras utan större investeringar, och som i mindre utsträckning utvecklas av företag som befinner sig på en konkurrensutsatt marknad eller vill etablera sig på nya marknader.

3.8 Utvecklingen av sådana anpassade lösningar, t.ex. för landsbygden eller mindre utvecklade regioner och länder, bör därför främjas med minst samma intensitet som olika företags forsknings- och utvecklingsprojekt.

3.9 Kommittén stöder på det hela taget handlingsplanen, och välkomnar framför allt beskedet att man särskilt kommer att fokusera på hindren.

4. Särskilda kommentarer

4.1 Det råder dock fortfarande oklarhet kring hur man ska ta itu med de ovannämnda hindren. Först och främst måste man

identifiera hindren för innovation (både tekniska och icke-tekniska). Detta är en viktig uppgift.

4.2 Ett konkret exempel är projektet "2nd generation vegetable oil", som EU stödde inom ramen för det sjunde forskningsprogrammet. Syftet med projektet var att undersöka om oraffinerad vegetabilisk olja som framställts genom decentraliserad produktion kan användas som bränsle i jordbrukstraktorer, som samtidigt uppfyller de europeiska miljö- och klimatskyddsnormerna. Det resultat man kom fram till var att dagens högteknologiska motorer klarar detta, samtidigt som utsläppen av växthusgaser minskar med upp till 60 %, en nivå som ligger över det minimivärde som fastställs i direktivet för förnybar energi!

4.3 Denna teknik, som utan tvivel kan betecknas som en miljöinnovation, kan dock inte slå igenom i EU så länge som fossilt dieselbränsle gynnas ur skattesynpunkt och koldioxidkomponenten i de planerade energibeskattningsåtgärderna är så liten som planeras, eller om användning av vegetabilisk olja förbjuds på rättslig väg.

4.4 Kommissionen borde därför överväga att införa ett krav på att alla stödprojekt ska omfatta en mindre, kompletterande studie med syftet att kartlägga tänkbara eller verkliga hinder. Det bör alltså inte handla om en avhandling på hög vetenskaplig nivå, utan om anvisningar som visar de politiska beslutsfattarna var man behöver göra ytterligare insatser.

4.5 Samtidigt måste kommissionen regelbundet utvärdera de befintliga direktiven och förordningarna, men även strukturfondens och den gemensamma jordbrukspolitikens stödskriterier, för att kontrollera om de behöver anpassas till nya miljötekniska innovationer.

4.6 EESK vill slutligen erinra om att man i denna handlingsplan – liksom i flera andra dokument – med all rätt framhåller att miljöskadliga subventioner måste avskaffas. Kommittén är dock missnöjd med att kommissionen, trots våra återkommande uppmaningar, hittills inte har presenterat någon sådan förteckning över miljöskadliga subventioner, trots att den har lovat att göra detta i mer än fem år. Om det finns ett så stort avstånd mellan ord och handling kan man inte annat än betvivla att kommissionen verkligen har för avsikt att utarbeta en sådan förteckning.

Bryssel den 18 september 2012

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Staffan NILSSON